

Nr 518.

Av herr **Nilson** i Eskilstuna, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 242, med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.

Då denna proposition i stort sett grundas på det betänkande, som rusdryckslagstiftningsrevisionen avlämnade till chefen för finansdepartementet den 23 okt. 1934, torde anledning finnas att erinra något om innehållet i den skrivelse, som riksdagen den 15 maj 1928 beslöt överlämna till Kungl. Maj:t, och som både departementschefen och revisionen ansett innehålla de direktiv, som revisionen hade att följa i sitt arbete. Det heter i denna riksdagens skrivelse bl. a.: »Den vägledande synpunkten vid en dylik revision bör enligt utskottets mening vara strävan att vinna sådana bestämmelser, som i möjligaste mån gagna nykterhetstillståndet i landet och genom vilkas tillämpning konsumtionen förorsakar minsta möjliga skada.» Direktiven äro visserligen i viss mån i fortsättningen stridiga mot varandra, men det citerade har ansetts vara det mest vägledande för utredningsarbetet.

Det avgörande flertalet av dem, som i djupaste mening intressera sig för en förbättring av nykterhetstillståndet i vårt land, ansåg sig både på grund av de givna direktiven och revisionens sammansättning ha anledning att vänta positiva och för ökad folknykterhet främjande förslag. Revisionens betänkande blev därför en besvikelse för alla, som hoppats att ett och ett halvt decenniums erfarenheter av det nuvarande försäljningssystemets verkningar skulle ha givit anledning till en ingående undersökning av och framtöt mot detta system, vars verkningar sannerligen inte varit av nykterhetsfrämjande art. Revisionens majoritet hade dock inte kunnat ena sig om annat än en allmän översyn av det nuvarande systemets bestämmelser och verkningar. Då Kungl. Maj:ts proposition i huvudsak följer revisionsmajoritetens förslag, synes den mig föga motsvara riksdagens mening, då utredningen begärdes, och ännu mindre motsvara dagens krav på åtgärder, vilkas genomförande skulle kunna tänkas »gagna nykterhetstillståndet i landet».

En undersökning av nykterhetstillståndet i vårt land i jämförelse med andra länder visar, att vår spritdrycksförbrukning år 1935 var mer än fem gånger så hög per innevånare som Danmarks och två gånger så hög som konsumtionen i Finland och Norge. Endast Frankrike och Estland torde möjligen ha större brännvinsförbrukning per individ än Sverige. Den oavslutliga stegringen av beläggningen på alkoholistanstalterna vittnar tydligt om, att det trots allt förekommer ett omfattande missbruk av rusdrycker. Ty denna stegring beror säkerligen icke enbart på en ökad intensitet i nyk-

terhetsnämndernas arbete, utan visar tydligt, att missbrukarnas antal oavlåtligt erhåller tillskott från nya årsklasser. En objektiv undersökning av den individuella utminuteringskontrollen, som i sin väldighet torde sakna motstycke i världen, ådagalägger dess oförmåga att verksamt förhindra missbruket av rusdrycker. Detta system har utan tvivel utbredd dryckesseden till förut oberörda folklager och därmed ökat alkoholskadornas omfattning. Det är under oro med tanke på den framtida utvecklingen man tar del av de statistiska uppgifter, som tydligt visa, att de yngre årsklasserna mer och mer rekrytera rusdryckskonsumenternas led, och hurusom man ute i livet märker att inköpsrätten anses av de unga som ett i högsta grad åtråvärt vederhäftighetsbevis. Att även de kvinnliga alkoholkonsumenternas antal oavlåtligt visar en påfallande stegring, innebär utan gensägelse en allvarlig fara för vårt folks andliga och moraliska standard. Tar man därtill i betraktande det överraskande och för det nuvarande försäljningssystemet allt annat än rekommenderande faktum, att flertalet av dem, som anhållas för fylleriförseelser, sakna laglig inköpsrätt, blir det med en gång klart, huru illusoriskt hela vårt ransoneringsystem är. Systemets försök att verka restriktivt sträcker sig generellt sett endast till de medborgare, som ha måttliga alkoholvanor och som i övrigt respektera gällande lagar och författningar, men det saknar förmågan att verka återhållande på de individer, som mer eller mindre blivit offer för begäret efter berusande drycker. Att inköpsrätten i många fall blivit en handelsvara, och att ett stort antal annars respektabla och laglydiga medborgare inte alls i fråga om överlåtelse och dylikt taga hänsyn till gällande lag, talar allvarligt om den uppluckring av det allmänna rättsmedvetandet och den urgamla respekten för lagens efterlevande, som ransoneringsystemet medverkat till. Då det nuvarande försäljningssystemets 20-åriga historia mer och mer ådagalagt systemets ineffektivitet, borde tiden vara inne för att allvarligare än hittills skett taga hela systemets vara eller icke vara under omprövning och icke blott med lätt hand justera det på vissa punkter.

På tvenne punkter torde landets nykterhetsvänner ganska oreserverat ansluta sig till i propositionen framförda förslag, och det är i fråga om försäljningsbolagens rationalisering och desintresseringen av spritserveringen på restaurangerna, möjligen också i fråga om de s. k. efterhandsinköpen. Dessa föreslagna bestämmelser torde kunna anses innehålla för ökad folknykterhet gagnande moment.

I övrigt torde propositionens förslag icke vara ägnade att minska alkoholkonsumtionen utan fastmera att ytterligare bidra till dryckessedens utbredning. Detta kan sägas vara fallet t. ex. om förslaget att upphäva det postförsändningsförbud för sprit, som varit gällande sedan långt före ransoneringsystemets tillkomst, och vars upphävande kommer att göra varenda postanstalt till ett spritutlämningsställe. Många postanstalter äro mer eller mindre avsidessliggande privata hem, där besvärliga komplikationer lätt kunna uppstå, när rekvirenterna lördags- eller helgdagsaftnar avhämta sin sprit. Förslaget att slopa förbudet mot restaurangdansen, den fria försändningen

av rusdrycker, upphävandet av den kommunala självbestämmningsrätten i fråga om utminuter och i vissa fall även i fråga om utskänkingen å t. ex. turistorter och liknande platser, ter sig oförklarligt mot bakgrunden av dagens läge, när det gäller rusdryckskonsumtionens skadegörande verkningar.

Dessa föreslagna uppluckringar av nuvarande bestämmelser måste utan tvivel innebära ett så pass avsevärt underlättande av åtkomsten av rusdrycker, att dessa bestämmelsers upphöjande till lag ovillkorligen komme att ytterligare försämra nykterhetstillståndet i landet.

När därför frågan om vår alkohollagstiftning förts fram till avgörande, och då man vet, att ett biträdande av de i propositionen framförda förslagen kommer att för en avsevärd tid framåt omöjliggöra en ny omprövning av detta spörsmål i hela dess vidd, torde all anledning förefinnas, att riksdagen genom att avslå propositionen låter hela frågan vila ännu en tid, varunder en ny och förutsättningslös utredning bör företagas, då själva systemet blir föremål för den mest ingående undersökning.

Därtill kommer att Kungl. Maj:ts proposition ej medtagit det förslag till förbättrad nykterhetsvård, som synes vara ett huvudmoment i revisionens betänkande.

Att riksdagen därför skulle vara redo att genom sitt beslut avsevärt underlätta åtkomsten av rusdrycker men samtidigt underlåta att göra nykterhetsvården effektivare, synes vara så inkonsekvent, att ett sådant handläggande av denna stora sociala välfärdsfråga knappast är tänkbart. Lika orimligt synes det mig vara att justera ett försäljningssystem, som under drygt 20 års tid visat sig vara mer och mer ineffektivt, utan att samtidigt allvarligt överväga, om inte de vägar, på vilka man så framgångsrikt nedbringat alkoholkonsumtionen i åtskilliga andra länder, vore något även för oss att tänka på.

Jag får därför hemställa,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts förevarande proposition ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville, efter vederbörlig utredning, till kommande riksdag framlägga förslag till förordning om försäljning av rusdrycker, om förbättrad nykterhetsvård och om andra åtgärder från statens sida ägnade att i vida avsevärdare mån än nu gällande individuella kontroll eller den av Kungl. Maj:t föreslagna lagstiftningen medverka till ett tillbakaträngande av dryckesseden i vårt land, till minskning av den svenska rusdryckskonsumtionen och till undanröjande av de grova alkoholskadorna.

Stockholm den 6 april 1937.

Joh. Nilson.